

TWENTSE POST

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

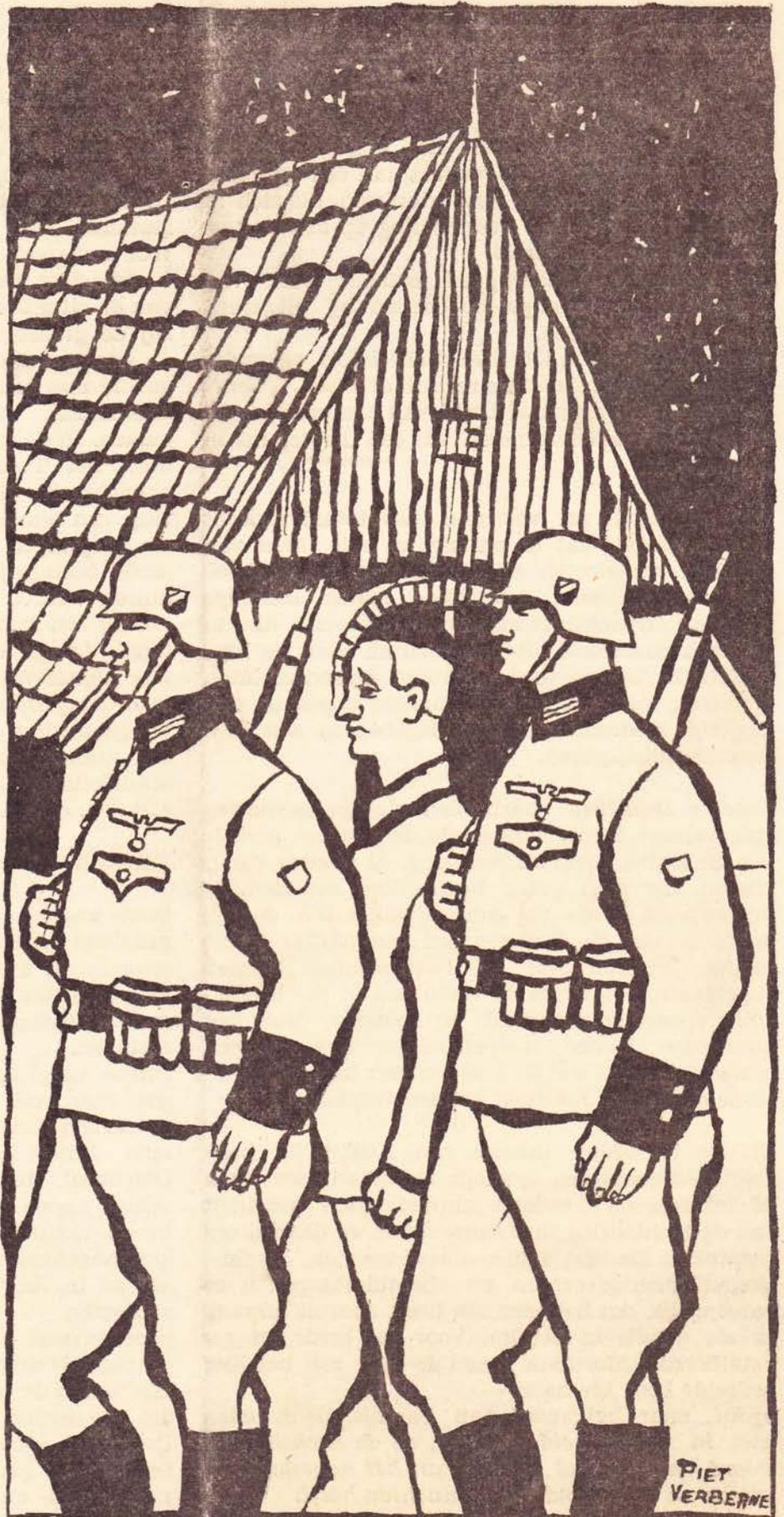
NR. 7 JULI 1969 8^E JRG.

Uit de inhoud:

*Twente
1940-1945*

Redaktie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 51 Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 3.—. per half jaar
Losse nummers 75 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

PIET
VERBERNE

HISTORIE

TWENTE 1940-1945

Gedurende tien jaar heeft het Almelse schoolhoofd G. J. I. KOKHUIS gewerkt aan een systematisch overzicht van alle gebeurtenissen, die zich in Twente tijdens de 2de wereldoorlog op diverse terreinen hebben afgespeeld.

Het resultaat is een goed leesbaar boek van 250 bladzijden, onlangs verschenen bij uitgeverij Witkam te Enschede.

Samen met circa 130 historische foto's en ander illustratief dokumentatie-materiaal biedt *'Twente 1940-1945'* een afgerond beeld van een periode, die velen zich nog herinneren als een dieptepunt in het bestaan.

Wel niemand zal voorheen het totaaloverzicht hebben gehad, dat de auteur na vele jaren van geduldig verzamelen en informeren in dit boek heeft opgebouwd. Anderzijds zullen sommige Twenten oorlogsherinneringen bewaren, die in dit boek onvermeld bleven. Daarom heeft de heer KOKHUIS in een voorwoord zijn huisadres laten opnemen met het verzoek, nadere gegevens (zomogelijk mededelingen over dagboeken) aan hem door te willen geven.

'Twente 1940-1945' biedt een stevige grondslag voor verdere studie aangaande de donkere periode van de Duitse inval en bezetting. Al lezende rijzen vragen, die men graag beantwoord zou zien. Zo bijvoorbeeld inzake het onbegrijpelijke feit, dat bij de inval van de Duitsers wel een aantal fraaie nieuwe bruggen over het Twentekanaal werden opgeblazen, maar niet de viadukten in het belangrijke spoorwegknooppunt te Hengelo, waardoor honderden Duitse troepentreinen zich in een tempo van soms wel 20 á 30 per uur naar verschillende delen van het land konden verplaatsen.

Uit de veelzijdige inhoud van KOKHUIS' boek volgt hiernaast een beknopt uittreksel. Een circa 35 tekstpagina's tellend chronologisch overzicht van de luchtoorlog in Twente laten we daarbij onbesproken. De lijst van bombardementen, beschietingen, luchtgevechten en vliegtuigrampen is zo omvangrijk, dat het geen zin heeft daaruit lukraak enkele details te lichten. Voor een brede en gedetailleerde informatie neme de lezer zelf het hier bedoelde boek ter hand —

opdat, naar het woord van Tacitus, de deugden niet in vergetelheid geraken, en de slechtheid in woord en daad het oordeel van het nageslacht te vrezzen en de schande te verwachten heeft.

MOBILISATIE

In 1939 leidde de internationale toestand tot volledige mobilisatie van het verwaarloosde en slecht uitgeruste Nederlandse leger.

Het bevel tot deze algehele militaire paraatheid werd gegeven op 29 augustus van dat jaar.

In Twente veroorzaakte dit grote drukte bij de stations, waar dienstplichtigen zich verzamelden voor transport naar hun legeronderdelen.

Veelsoortige activiteiten onderstreepten de ernst van de situatie:

Bij de grensovergangen (o.a. Langeveen) werden de wegen geblokkeerd door putringen van beton, gevuld met zand. De bruggen werden voorzien van zogenaamde „asperges”, puntige rechtopstaande balken. In de pijlers van de fraaie nieuwe bruggen over het Twentekanaal werden springladingen aangebracht. Het vliegveld 'Twenthe', destijds gering van omvang, werd in april 1940 omgeploegd om vliegtuigen het landen te beletten. Op verschillende belangrijke plaatsen als stations en seinhuizen werden tangen en grote mokers geplaatst om bij een inval de installaties te kunnen vernietigen. Langs verschillende wegen (o.a. langs de weg Almelo-Wierden) werden aan de boomstammen trotylladingen aangebracht, zodat men bij 'n vijandelijke opmars snel voor wegversperringen zou kunnen zorgen. Op diverse plaatsen werden schuilkelders gebouwd en afdelingen van de E.H.B.O. opgericht.

DE MEIDAGEN VAN 1940

Doffe knallen in de vroege ochtend van de tiende mei 1940 (speciaal tussen drie en vier uur) verstoorden in Twente de nachtrust. Nederlandse militairen lieten het dynamiet onder de bruggen en de trotylladingen aan de bomen langs de wegen springen.

Duitse vliegtuigen doorsneden het luchtruim van oost naar west. De radio maakte melding van Duitse parachutisten op verschillende plaatsen in het land. Duitse infanterie en artillerie trok op via Oldenzaal, Hengelo en Almelo in de richting Deventer alsook ten zuiden van Enschede via Neede in de richting Zutphen. Een Duitse pantsertrein kon ongehinderd via Hengelo zijn weg vervolgen, omdat in de Twentse metaalstad de spoorwegviaducten — door onachtzaamheid of mogelijk door verraad — niet werden opgeblazen. Ook daaropvolgende troepentreinen hadden vrije doortocht. Het waren de eerste *'Fahrtreinen'*, waarvan er wel dra honderden volgden, soms wel 20 á 30 per uur! Daar het spoorwegpersoneel in Twente in deze eerste uren geen opdracht ontving om de belangrijkste sein- en wisselinstallaties te vernielen, (de

middelen daartoe waren immers aanwezig), konden de Duitse troepen zich met verbazingwekkend tempo verplaatsen. Ook de gewone wegen in Twente waren in onvoldoende mate geblokkeerd. Weliswaar had men de bruggen over het Twentekanaal vernield, maar dit bleef zonder effect omdat halverwege Diepenheim-Lochem, op de grens van Twente, ter linkerzijde een smalle maar goede straatweg afbuigt, die over de buurtschap Nettelhorst en het dorpje Geesteren (Gld.) naar de weg Neede-Borculo loopt. Niemand had eraan gedacht deze weg te versperren, zodat de Duitsers gretig gebruik hebben gemaakt van deze verbinding. Ook de brug over het Twentekanaal tussen Bornerbroek en Enter was om de een of andere reden niet vernield, hetgeen de vijandelijke opmars eveneens ten goede kwam. Door deze gebrekkige blokkade werd het de vijand gemakkelijker gemaakt dan nodig was. Inplaats van verwarring heerste er grote opgewektheid onder de invallers. De Duitse soldaten deden hier in alle gemoedelijkheid hun inkopen. Speciaal 'Bohnenkaffee', scheerzeep, advocaat en chocolade waren zeer gevraagd.

„Op deze 10e mei kwam er nog niet dadelijk een bezetting in Twente. Wel zetten de Duitsers op strategische punten wachtposten uit. Zo werd er o.a. bij het station in Oldenzaal afweergeschut geplaatst. (—) In Oldenzaal maakte de Duitse politie terstond maar tevergeefs jacht op twee stadgenoten, namelijk pastoor Stokman en de heer Steinhage, die beide hadden meegewerkt aan een anti-Hitler-blaadje 'Der Deutsche Weg', dat vanuit Oldenzaal in Duitsland en in tal van Europese landen verspreid werd. Dit blad werd eerst gedrukt bij de firma Verhaag, later bij de Twentsche Courant, beide in Oldenzaal.”

„Reeds op de avond van de tiende mei was in Twente de oorlogstoestand overal merkbaar, want terstond werd de verduistering ingevoerd. Duisternis! Bijna vijf jaar zou zij over streek en land blijven hangen!”

BEZETTING

Al vrij spoedig gingen de Duitsers in Twente over tot een werkelijke bezetting. Zij werd ingeleid door allerlei verboden en beperkende bepalingen. Reeds in juni 1940 werden schoenen, koffie, thee, textiel en brood gerantsoeneerd door middel van bonkaarten. In september 1940 werd aan iedere Nederlander van 15 jaar en ouder de verplichting opgelegd om in het bezit te zijn van een identiteitsbewijs voorzien van foto. Dit persoonsbewijs diende men steeds bij zich te dragen om zich te kunnen legitimeren. In oktober 1940 werd een uitgaansverbod van kracht en wel tussen 12 uur 's nachts

Via een pontonbrug over het Twentekanaal rukten de bevrijders in '45 op naar Delden (foto Prins Hgl)

en 4 uur 's morgens. Openbare gelegenheden (café's, restaurants, bioscopen enz.) moesten 's avonds om 11 uur worden gesloten. Op deze datum werd ook een verbod uitgevaardigd om in het openbaar of in verenigingsverband te dansen. Joodse landgenoten mochten niet meer in overheidsdiensten worden benoemd of bevorderd. „Van alles en over alles waren voorschriften en verboden. Een Twentenaar wist het kernachtig uit te drukken: 'Alles is verboden en zelfs om dat te zeggen'.”

Op 1 januari 1941 moest ieder z'n radio aanmelden; er mocht slechts naar de uitzendingen worden geluisterd indien men over een luistervergunning beschikte. (Op 13 mei 1943 kwam de beschikking af betreffende het verbeurd verklaren van radio-ontvangtoestellen).

Om de bezetters te huisvesten, werden op 13 maart 1941 de Radboud- en Plechelmusschool in Oldenzaal door de Duitsers in beslag genomen. Ook elders, tot op het platteland, werden scholen gevorderd evenals particuliere woningen.

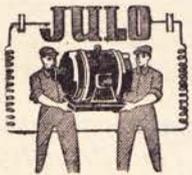
Op 27 augustus 1941 liet Arthur Seyss Inquart (de 18e mei 1940 benoemd tot rijkscommissaris voor Nederland) door de waarnemend burgemeester van Tubbergen officieel bekend maken, dat het gehele gebied van de gemeente Tubbergen uitsluitend als zijn jachtgebied werd verklaard. Alle andere jachtaktehouders was het vanaf die datum ten strengste verboden om op het grondgebied van de gemeente Tubbergen te jagen.

Naarmate de oorlog vorderde, werd de voedselsituatie nijpender. Het platteland krioelde van controleurs, waarvan enkelen het de boeren met betrekking tot levering van rogge, aardappelen enz. zeer lastig maakten. Klandestiene slachtingen ⇨

enschede

A. v. d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen - Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 - TEL. 10688

Motor defect?
naar **JULO**
direct!!!

Pyrmonstfaast 15 - 19
ENSCHÉDE

Voor herenkleding
het beste bij *Besters*

Van Loenshof 12, Enschede

Van Loenshof 10 Tel. 15271
Filiaal: Olliemolensingel 37 Tel. 16118

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening
PARAAT

Glanerbrug: bie TET-bushalte
In 'n lunchroom kô' lekker etten en dreenken

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. **W. LANGE**
Spelbergsweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaord, Vlas- en spaanplaat enz.

ADVERTEREN IS ETALEREN

Voor
lijn- en rastercliché's

Clichébedrijf

**NV v/h Firma
M. J. v. d. Loeff**

Achter 't Hofje 3-7, tel. 19266

FA. H. v. d. BERG

OLDENZAALSESTRAAT 65 - TEL. 12543
STEUNZOLEN, ELAST. KOUSEN,
BREUKBANDEN
Leverancier voor alle ziekenfondsen

Het bekende adres voor het
leveren van alle bekende merken

gazon- en motormaaiers
(ABNER, BRILL, POLBATE, HUSQVARNA)

Fijn-
slijperij **H. v. d. Meer en zn**

BLEEKERSTR. 18 - ENSCHÉDE

**Machiefabriek
ARENS & Zn**

► **tandwielen**
Perikweg 52

S. TEN CATE

STAALHARDERIJ
Hessenweg 1 - 9 - Tel. 15413
MINTEX-REMDIENST
Dr. Benthemstr. 35 - Tel. 15418

Verschenen:

Kokhuis,

TWENTE 1940-45

275 blz. met 130 historische foto's;
gebonden f 22.50

Bij Uw boekhandel en uitgever

Uitg. WITKAM, Enschede
de Klomp 22 (tel. 05420/12773)

ADVERTEREN IS ETALEREN

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!

Jan LANGKAMP
LANGESTR. 52 TEL. 24695 ENSCHÉDE.

Jan Stokkentre

Oude Metalen

Enschede

Uw adres voor

*Technische boeken
Technische tijdschriften
Tekensmaterialen
Studiebehoeftigheden*

de technische boekhandel

H. STAM N.V.

C. F. KLAARSTRAAT 8, ENSCHÉDE, TEL. 19206
de enige technische boekhandel in Oost-Nederland

Voor de Technische Hogeschool Twente, alle
andere technische scholen en opleidingen, en
voor het bedrijfsleven.

Door onze specialisatie kunnen wij alle uit-
rustingen voor de technische studie direct uit
voorraad leveren.

waren aan de orde van de dag. Kreeg men zulke slachters te pakken, dan volgden er in de regel flinke straffen. Intussen vertrokken er dag in dag uit grote goederentreinen uit ons gewest, beladen met groenten, fruit, boter en kaas, bestemd voor Duitse monden. Verder brandstoffen, leer en vele andere zaken die hier steeds schaarser werden. Het algemeen onbehagen over de Duitse bezetting maakte van lieverlee plaats voor tal van verboden activiteiten. Zij vingden aan in de vorm van kleine speldeprikken (zoals het plaatsen van oranje-kleurige bloemen voor de ramen op verjaardagen van leden van het Koninklijk Huis) en zij strekten zich al spoedig uit van klandestiene voedseltransacties tot heimelijke verzetsdaden.

VERZET

Op 3 mei 1941 werd de mannelijke bevolking van Oldenzaal verplicht, om een communicatie-kabel in Beuningen te bewaken. Er werd toen reeds kabelwacht gehouden van de Poppe tot Denekamp; (overdag vier uur en 's nachts drie uur). Alle mannen van de gemeente Losser moesten eveneens meedoen. Bij weigering volgden er ernstige straffen. Het euvel nam echter hand over hand toe: regelmatig werden in heel Twente telefoonleidingen of spoorwegkabels doorgeknipt. De verplichte kabelwacht werd een regionale aangelegenheid. Daarnaast werden plaatselijk nog andere bewakingen ingesteld, zoals een 'strowacht', een 'plakkatenwacht' en een 'spijkerwacht'.

Op het platteland werd aan vele Joden een schuilplaats geboden. Dit mocht echter niet verhelpen, dat bijvoorbeeld in Enschede van de 1300 Joden er slechts 600 de oorlog hebben overleefd.

Op donderdag 23 april werd het bericht bekend, dat de Nederlandse militairen wederom in krijgsgevangenschap naar Duitsland zouden worden teruggestuurd. In Hengelo, waar deze aankondiging werd aangeplakt op de bulletinborden van drukkerij H. L. Smit & Zn., verlieten na de schafttijd vele werknemers bij Stork uit protest hun arbeidsplaats. Weldra lagen de afdelingen 'gieterij' en 'drijfwerk' geheel stil. Het voorbeeld werkte aanstekelijk op andere Hengelose bedrijven. Ook het gemeentepersoneel ging in staking. De telefooncentrale speelde een belangrijke rol bij het overslaan van de staking naar andere Twentse steden; (Goor, Almelo, Enschede en elders). Enkele tientallen personen werden gefusilleerd, terwijl vele arrestaties werden verricht. Maandag 3 mei ging vrijwel iedereen weer aan z'n werk. Voor sommigen werd de april-meistaking het begin van een lange onderduik-periode.

Op 7 mei werd een aanslag gepleegd op de spoorlijn tussen Rijssen en Wierden, waardoor een groentetrein van 45 wagons, op weg naar Duitsland, derailleerde. De sabotagedaden houden aan. Geslaagde overvallen op distributieambtenaren in Wierden en op het bevolkingregister van Hellendoorn (beide op 29 juli 1943), een aanval te Goor op 'n transport van distributiebescheiden in december '43, een succesvolle overval op het bevolkingsregister van Borne in januari 1944, waarbij men tevens een groot aantal stamkaarten en kontrôlezegels in handen kreeg, soortgelijke overvallen te Markelo (febr. '44), Delden en Nijverdal (juni '44) en te Weerselo (juli '44) hebben de bezetters danig in hun plannen gedwarsboomd. Gevoegd bij talloze andere verzets-activiteiten, waaronder de historische bankroof te Almelo ten behoeve van de stakingskas (15 nov. '44), heeft Twente zich op een breed vlak moedig geweed. Op de Markelose berg houdt een monument van Titus Leeser de nagedachtenis in ere van al degenen, die in en rondom onze streek het leven lieten voor de goede zaak van vrijheid en gerechtigheid. Een lange lijst, zeer lang.

DE BEVRIJDING

Nog hebben wij hier niet alle onderwerpen in het boek van de heer KOKHUIS aangesneden. Een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd aan *'terreur, razzia's en onderduikers'*. Evenzo aan *'dolle dinsdag en de spoorwegstaking'*, *'de wapendroppings'* *'de V¹ en V²'*, *'de hongervinter 1944/45'*, alsmede aan *'de luchtoorlog in Twente'*. Men moet dit boek zelf lezen, om een afgerond beeld te krijgen van Twente in de moeilijke oorlogsjaren 1940-1945.

Een paar dagen vóór de algehele Duitse uittocht vonden de bezetters het nog nodig dat de mannelijke bevolking opgeroepen werd voor het graven van tankvallen, eenmangaten en splitterboxen, d.w.z. beschermplaatsen voor auto's. Zo werden dan overal langs de Twentse wegen deze gaten gegraven, hetgeen uiteraard een gevaarlijk karwei was, aangezien de gehele dag een paraplu van geallieerde jagers boven Twente hing. Op Goede Vrijdag 30 maart 1945 knalde en dreunde het in alle windstreken van Twente. Duitse *Sprengkommando's* bliezen overal de V-I startbanen op. Zaterdag vóór Pasen begon in Enschede de grote uittocht van de Duitsers. Enorme colonnes Duitse soldaten sleepten zich voort over de Haaksbergerstraat in noordelijke richting. *'Es ist Schluss'*.

Op 31 maart 1945 werd Winterswijk en omgeving bevrijd en rukten Engelsen en Canadezen Twente binnen.

TWENTE 1940-1945 — UITG. WITKAM — [22.50]

hengelo

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedeesestr. 22, Hengelo

de **B**okdams
voor DANSLES
Drienerstraat 37
Telefoon 13514

Het beste adres voor:
**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**
Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

COOP.

RAIFFEISENBANK
BOERENLEENBANK
Parallelweg L.S. Hengelo Tel. 10061
Bijkantoren: Oldenz.str. 168, Beukweg 81

• MEUBELEN
• TAPIJTEN
• BEDDEN
E M PETRI voor de moderne
woninginrichting! |
MARKTSTR. 15

BLOEMSIERKUNST

K. Hunia & Zn.

Tuindorpstraat 38, Tel. 12751

Timmerfabriek

Hannink

Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:
kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

H. J. Krakkers

AANNEMERSBEDRIJF

Tel. **Hengelo** 12964

Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

PORTJE

Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

DAMES-, HEREN-,
KINDER-PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

Ruischer en Hartgers

Voor elektrische apparaten
en installatiewerken

DRIENERSTRAAT 4 — HENGELO
(tel. winkel: 14878 — tel. installatie-afd. 10436)

**HOBBYHUIS
Hackfort**

BERGWEG 9, HENGELO

VIOS gebouw

Self Service

maaltijden à f 2.85

(Ook bij U aan huis)

Beekstr. 10, Hengelo

TEL. 05400-12612

VERSTEEG's veerve

veur hoës en earve

Molenstraat 20

Hengelo (O.) — Tel. 12207

Bonneterie SPECIAL-
ZAAK:

Blouses - Rokken - Vesten

Molenstr. 5, Tel. 17382, Heng.

Automobielbedrijf

Van Laar

en

Feijten

Enschedeesestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

MORSINK

SOLASPECIALZAAK

Servieren

Weemenstraat en Kotmansweg

Doe het zelf

Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en
wandtegels (reeds vanaf fl 5.80 p. m²),
plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.

VLOERENBEDRIJF

A. F. Pierik &

F. Boerkamp n.v.

Wolter t. Catestr. 5, Tel. 14064
Hengelo (O.)

H. ter Braak

Gasconvectoren, Haarden, Electro-
en Sanitair

Bornsestraat 24

Tel. 16137

Automobielbedrijf

ERNE

FIAT

Delden.str 42
Tel. 2120

vanaf:
f 3799

500

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof

Beekstr. 29 Hengelo

Broekhuis

*de boekhandel
met de grote keuze!*

Enschedeesestraat 19 - Hengelo

VERLICHTING

v. Merksteijn

Burg. Jansenplein 35 - Tel. 18556

KRONIEK VAN DORP EN STAD

DENEKAMP — In het begin van de 20ste eeuw vonden in de gemeente Denekamp grote economische veranderingen plaats:

- a) er ontstond een fabrieksarbeidersgroep, die zijn bestaan vond in de industrie buiten het dorp (voornamelijk Nordhorn);
- b) in de agrarische sector leidden nieuwe ontwikkelingen tot verruiming van de bestaansmogelijkheden.

Beide aspecten hebben we in de vorige aflevering reeds uitvoerig belicht. Rest ons tot besluit een overzicht van de periode 1901-1969.

DENEKAMP IN DE 20ste EEUW

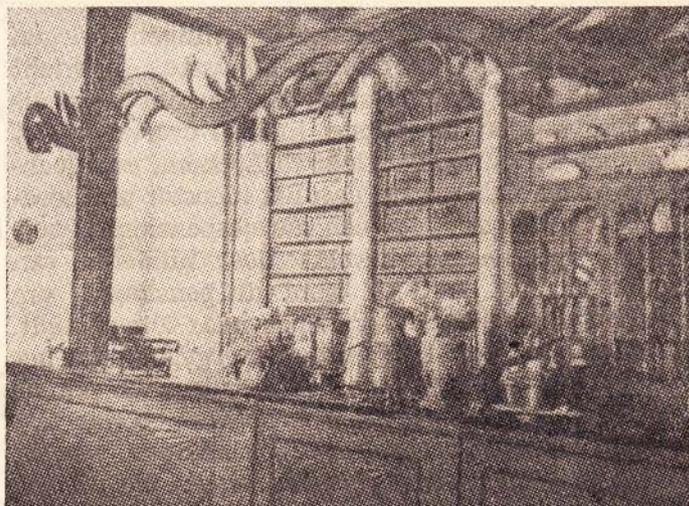
In 1901 vond men volgens het gemeenteverslag in de Gem. Denekamp twee boterfabrieken met tezamen daarin werkzaam 7 mannen en 2 vrouwen. Verder enige korenmolens en tenslotte 2 stoomwasserijen/blekerijen, waarvan de grootste — die van Cramer op „het Springendal” (Oud Ootmarsum) — aan 13 mannen, 11 vrouwen en 2 kinderen werk verschafte, de kleinste aan 6 mannen en 2 vrouwen. Deze laatste is kort daarop opgeheven. Korenmolens worden in 1901 slechts ten getale van 2 opgegeven, in 1911 en 1920 echter 7. (Vermoedelijk zijn hier meegerekend een drietal molens op „het Springendal”, die door mr. Bernardus Cremer tot aan 1884 werden geëxploiteerd als papiermolens). De grootste der molens was die aan de Dinkel op het landgoed „Singraven”. In de vorige eeuw was deze molen tegelijk maalmolen, pelmolen en oliemolen en derhalve van grote betekenis voor de landbouw. Na 1900 werd hij als koren-molen-houtzaagmolen gebruikt. Verzaagd werd vooral eikenhout. In en na de oorlogsjaren 1914-1918 is er veel gekapt wegens de hoge houtprijzen en de behoefte der boeren aan geldmiddelen, waardoor Denekamps betrekkelijke rijkdom aan opgaand hout sterk verminderde. Als de behoefte aan kontant geld nijpend was, zoals indien er succesrechten moesten worden betaald, werden er bomen geroid; (*ETIO-rapport Gem. Denekamp, 1942; blz. 8*). [In de ruilverkaveling Beneden-Dinkel, waar enkele jaren geleden heel wat bomen werden geroid, sprak men van een 'kap-psychose', die tot in de Staten Generaal weerklank vond. De betrokken landbouwers vreesden, dat de houtopstand in de ruilverkaveling te weinig zou opbrengen. Als enige gemeente in Overijssel kent Denekamp thans nog geen kapverordening. Enerzijds vreest men, dat de aankondiging van zo'n verordening tot drastisch ingrijpen in de huidige houtopstand zal leiden voordat zij van kracht zou

worden. Anderszijds wil men niet in de plaats treden van het persoonlijk verantwoordelijkheidsgevoel der particuliere eigenaren.]

Van 1925 tot 1928 beleeft Nordhorn een periode van ongekende hoogconjunctuur. Denekamp trekt dan — speciaal in 1925 maar ook in 1926 — een groot aantal Emmenaren (Drente). Het is omtrent die tijd (1927-1929), dat de Duitse fabrikanten een kleine 20 bussen van Denekamp naar Nordhorn lieten lopen. In de tweede helft van 1929 vangt een economische depressie aan. De Nederlandse arbeidskrachten in Nordhorn worden dan geleidelijk vervangen door werklozen uit verschillende delen van Duitsland. In 1930, 1931 en 1932 werd telkens één textiel fabriek te Nordhorn gesloten. Van de in totaal zes fabrieken waren er toen nog drie in bedrijf; (*ETIO-rapport 1942, blz. 34-36*).

In 1930 telde Denekamp — volgens een verslag van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Hengelo — 109 winkels. Onder de controle van de Keuringsdienst van Waren vielen in genoemd jaar niet minder dan 6 melkverkopersbedrijven, 22 broodbakkerijen en broodwinkels en 93 andere winkels. (In 1938 zelfs 23 broodbakkerijen en 115 andere winkels). In 1930 waren er per winkel 58 inwoners; (in Losser 87, Tubbergen 84, Weerselo 132, Ootmarsum 32). Deze winkeltjes boden vaak geen volledige bestaansbasis. Het vermoeden ligt voor de hand, dat zij hebben gediend als „vluchtbedrijven”. Wat aanvankelijk als nevenbedrijf was bedoeld, zou dan in moeilijke jaren hoofdbedrijf zijn geworden; (*ETIO-rapport, 1942; blz. 26 ev.*).

Een kruidenierswinkel in Denekamp aan het Kerkplein no. 2, destijds beheerd door de dames Anne en Cato Keizer. Laden met krullerige opschriften als 'Sago', 'Salpeter', 'Candij' en 'Ultramarijn' herinneren aan grootmoeders tijd; (zie ook TP nov.65)

DE ST. NICOLAASSTICHTING IN NOORD-DEURNINGEN (GEM. DENEKAMP)

In 1875 kochten de zusters Franciscanessen uit Thuine (bij Lingen) van de weduwe Joan Melchior Roessingh Udink geb. Storm van 's-Gravezande het in de buurtschap Noord-Deurningen gelegen 'Gravenhuis', een voormalige havezate. Ingericht als tehuis voor verlaten kinderen, jongens zowel als meisjes, werden de laatste in 1900 oververplaatst naar het St. Gudulagesticht te Lochem, een dochterstichting. Tevens was aan het klooster te Noord-Deurningen sedert 1880 een meisjespensionaat verbonden, grotendeels bevolkt door kinderen van Duitse families. In 1920 werd dit pensionaat om economische redenen verplaatst naar Dingelstädt. In datzelfde jaar kon worden overgegaan tot het openen van een Landbouwhuishoudschool van de ABTB in de vrij gekomen gebouwen, welke nog werden uitgebreid. De meeste leerlingen werden in het internaat ondergebracht, alleen die uit Denekamp en omgeving bleven extern. In 1923 werd

even buiten de slotgracht het kinderkuis St. Antonius gesticht. Verder hebben de nonnen zich ook steeds ingelaten met het verplegen van zieken, niet in het gesticht maar in plaatselijke filialen, zoals te Dorp Denekamp. Na de 2de wereldoorlog zijn bij het St. Nicolaasgesticht verschillende nieuwe gebouwen verrezen:

- 1) een retraitsgasthuis, dat tevens een soort vormingscentrum is;
 - 2) de Antonio-school voor de kinderen van het gelijknamige kinderkuis;
 - 3) vier paviljoens bij het kinderkuis, gesticht om het gewone gezinsleven zoveel mogelijk te benaderen;
 - 4) de kleuterschool Don Bosco voor de kleuters van het kinderkuis en naaste omgeving;
 - 5) de kapel bij het kinderkuis;
 - 6) een kraamcentrum voor opleiding van kraamverzorgsters en bijscholing van wijkzusters;
 - 7) een landbouwhuishoudschool met internaat.
- Het geheel geeft de indruk van een klein dorp.

NOORD-DEURNINGEN was oudtijds verdeeld in drie uithoeken en telde niet minder dan vier hoven:

- 1) *de Ottinkhof*, die het middelpunt vormde van *de Noortik*, d.i. de noordzijde of de noordhoek;
- 2) *de Westerhof*, die in *de Westrik* of westerhoek domineerde;
- 3) *de Brandehof*, gelegen in een buurt die *de Zoek* heet (en niet — zoals men zou verwachten — in een 'Oostrik' of oosthoek, welke naam hier niet voorkomt);
- 4) *de Grashof* was een kate en een hofvrij goed van de bisschop van Utr. Voor de omgeving had het goed geringe betekenis.

De marke en boerschap Noord-Deurningen kende oudtijds 16 volle en 9 halve erven.

De volle erven waren:

Iland, de Bodde, Epman, Ottinkhof, Wiefferman, Johanninkman, Tijman, Dubbelman, Vriling, Lubberink (het latere gravenhuis, nu klooster), Heiveld, Brandehof, Zeggert, Westerhof, Maatman en Zwiep.

De halve erven heetten:

Schildman, Grashof, Loman, Wiegman, Rikman, Nosselt, Aman of Ahuis, Voskamp en Be(e)ne of Benenhuis; [de twee laatstgenoemde — Voskamp en Bene — werden tussen 1495 en 1557 van het erf Zwiep afgesplitst].

Van voornoemde erven hebben Iland, Epman, Johanninkman, Vriling, Lubberink, Heiveld, Zeggert en Rikman hun zelfstandig bestaan verloren; de andere zijn nog onder hun oude naam bekend. Alleen Zwiep en Voskamp zijn altijd vrije boeren gebleven, d.w.z. eigenaars van hun erven; alle andere behoorden onder een heer of geestelijke instelling. Bene behoorde een tijdlang onder het Huis Noord-Deurningen.

Naast deze hele en halve erven bestonden er in 1605 reeds enige kleinere plaatsjes of bijzitters:

De Siller, Blokhuis, Koehorst, Joochman, Leemkuele of Leemhuis, de Visscher en Hasman.

Alle andere zijn er nadien bijgekomen.

Van mei tot in de herfst van het jaar 1594 lagen de Spanjaarden onder hun overste Verdugo gelegerd bij Denekamp, waar ze de hele omtrek hadden afgestroopt en gebrandschat. Volgens een lijst uit 1601 (zie ook het hoofdstuk 'Oorlogsmisere' in Tw. Post van april jongstleden) waren in de omgeving woest of belmundig de huissteden: Zeggert, Maathuis, Eppink, Wiefferink, Tjihuis, Lubberink, Heiveld, Vriling, Dubbelink, Wiegman, Nosselt, Aman, Grashof en Rikkink.

„DE VRIJDIEK”

De Vrijdijk (ofwel Rammelhaarweg), één van de merkwaardigste en mooiste wegen van Twente, is als landschappelijk waardevol gebied in belangrijke delen voor de ruilverkavelingsmachine gespaard gebleven. Zijn naam herinnert aan het grenstractaat van Meppen, in 1824 gesloten tussen de koninkrijken der Nederlanden en Hannover, waarbij werd overeengekomen, dat „*het gebruik van den hiervoren genoemden gemeenschappelijkten Rammelhaarweg voor de ingezetenen der beide Staten, zoo wel in commerciëel als in andere opzichten, vrij en ongehinderd zal zijn en blijven...*”

Het gevolg van deze beschikking is geweest, dat de smokkelhandel langs deze kilometerslange zandweg bij tijd en wijle volop bloeide. Bij de grenscorrecties van 1949 werd de weg bij Nederland gevoegd en de neutrale status opgeheven. Sinds de de oude Vrijdijk na de ruilverkaveling minder passanten trekt, groeit in dit gebied *de Gentiaan* in grotere getale; zijn territorium, een terrein genaamd 'De Haar', staat onder bescherming van Staatsbosbeheer. Genoemd plantje van de vochtige heide met zijn blauwe klokjes is in Nederland zeer zeldzaam.

VERKEER

Verkeersgeografisch ligt Denekamp in een uithoek des lands. De verbinding van Oldenzaal naar Ootmarsum liep omstreeks 1900 via Denekamp. Op dit traject bestond toen een diligencedienst.

In juli 1903 opende de Nederl./Westfaalse Stoomtramwegmaatschappij, gevestigd te Oldenzaal, een stoomtramlijn tussen Oldenzaal en Denekamp via Rossum; (in het standaardwerk 'Stad en Land van Twente' door wijlen L. A. Stroink, uitg. 1962, blz. 572, treft men een foto aan van de aankomst der eerste trein in Denekamp). De diligencedienst werd toen ingekrompen tot het traject Denekamp/Ootmarsum. Nog later, in 1908, werd na de tot standkoming van de straatweg Oldenzaal-Rossum-Ootmarsum de diligencedienst geheel gestaakt. Door de ontwikkeling van het autoverkeer moest ook de tramlijn tenslotte worden opgeheven; (ca. 1936). Aangaande het personenvervoer Oldenzaal/Denekamp/Nordhorn is de autobusonderneming ONOG reeds lang een vertrouwde naam.

Vanaf 1904 tot na de oorlog 1914-1918 melden de gemeenteverslagen van Denekamp, dat de scheepvaart op het kanaal Almelo-Nordhorn van weinig betekenis was. In 1903, toen het kanaal in verbinding was gebracht met de Vecht bij Nordhorn, werd een trekschuitdienst ingesteld van Denekamp naar genoemde Duitse grensplaats. In 1908 werd deze omgezet in 'n stoombootdienst voor goederenvervoer; (*ETIO-rapport 1942, blz. 57 ev.*)

GRENSPOST RAMMELBEEK

De grensovergang 'Rammelbeek' in Denekamp - één der belangrijkste grensposten van ons land - bleek na de 2e wereldoorlog te nauw voor intensief grensverkeer. Parkeerruimte aan de Nederlandse zijde van de grens ontbrak vrijwel geheel en nog steeds baart het smalle weggedeelte, waar men overheen moet om in Duitsland te komen, speciaal de chauffeurs van de grote internationale expeditiebedrijven vele zorgen. Het verkeer ondervindt hier dikwijls grote vertraging, hetgeen niemand op prijs stelt, zeker niet wanneer men daarbij nog moet wachten tussen stinkende viswagens. 'Rammelbeek' is namelijk de belangrijkste grenspost voor de vishandel met het buitenland.

In de loop der jaren is er echter heel wat verbeterd bij de grens. Na een nieuw posthuis voor de 'Kon. Marechaussee', een betere huisvesting van de 'Algemene Inspectie-Dienst van het ministerie van Landbouw en Visserij', en de bouw in 1962 van een gloednieuw onderkomen voor de 'Grenswisselkantoren NV', werden in 1963 door Rijkswaterstaat nieuwe parkeerruimten geschapen. In datzelfde jaar werd de doorlaatpost voorzien van een knipperlicht- en luidspreekinstallatie alsmede van tientallen booglampen die ter plaatse voor een betere verlichting zorgen.

Dit jaar werd begonnen met de verbreding van de zogenaamde flessehals bij de grenspost. Deze wegvernaauwing wordt gevormd door de brug over de Rammelbeek — evenals de Gele Beek een zijstroompje van de Dinkel. De uit 1932 daterende brug wordt nu van 6.50 op 14 meter gebracht. De werkzaamheden worden door de Nederlandse en Duitse Staat betaald en zullen eind deze zomer klaar komen.

WATERBESCHAVING

In het begin van de zestiger jaren werd de ruilverkaveling Denekampseveld ter hand genomen. Het bijna 3000 hectare grote ruilverkavelingsgebied, waarvan de helft onder de gemeente Losser ressorteert, ligt ten zuiden van het kanaal Almelo-Nordhorn en wordt verder begrensd door de Dinkel, het Lutterzand en de grens. Dit gebied zal in de toekomst worden doorkruist door Rijksweg 44, welke vanaf Hotel Dinkeloord oostwaarts zal lopen naar de grens. Een omleidingskanaal regelt de afvoer van het vele water, dat door *de Dinkel* en *de Puntbeek* vanuit zuidelijk gelegen gebieden in Duitsland wordt aangevoerd. Op deze wijze bleef de Dinkel voor kanalisatie gespaard, hetgeen zowel uit hoofde van haar functies (o.a. de voeding van het kanaal Almelo-Nordhorn, het aandrijven van de watermolen bij Singraven en het op peil houden van de vijvers op dit landgoed) alsook uit het

SPAR

TUSSEN STADHUIS- EN ST. LAMBERTUSTOREN

OPTICIEN

Westeyn Woonst Weemenstr. 15

Eethuis

„t Centrum”

(Eig. B. Droste)

BEEKSTRAAT 5 - HENGELO

prima keuken

Specialiteit: Zigeuner-Bief

Geopend van 23.30 tot 00.4 uur

G. J. Schuurman

hef allns, wa'j in hoese gebroeken
könt: KÖPKES, SCHÖTTELKES
en al dee dinge, dee de vrouw
neudig hef. ▶ Ottoweg 55aHOLLANDIA ondergoed
köusen, sokken, tricotages

H. J. BENNINK

Manufacturenhandel Industriestraat 88

Ijzerwaren, Gereed-
schappen, Bouwbeslag,
Tuin- en Huish. artik.

Makelaarskantoor

ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

Voor het inrichten
van Uw woning:Woninginrichting **Frans Tanke**Weemenstraat 61. - Tel. 12862. - Hengelo (O.)
Zie overzichtelijke etalages en 3000m² showroomHet wonder
van HengeloWillemsplein 37
HENGELO

Magazijn voor

Rijwielen, Onderdelen en Electra

B.G.J. Meekes

Autospuitinrichting

AARDOLIESTR. 16 TEL. 17529

Wij verzorgen:
een avond vullend

kleurenfilm programma

over Twente

FOTOPRINS, Tuindorpstr. 28, Hengelo

Garage

J. WARMINK

en Zoon

Datsun-dealer

VOOR

Hengelo en omgevingAutospuitinrichting
BEVELSBORGIngericht met moderne AUTOSPUIT, en
MOFFELCABINE

BINNENHAVEN 68 TEL. 14432

NIEUW:

Heerlijk
frisse**Magere Vruchten-
Yoghurt** (aardbeienmaak)
55 ct per halve liter

De melkman van de H.C.M. heeft het.

stalen anti-sliptraptreden, trappen en bordessen

- * Uitglijden bij olie, vet, ijs of sneeuw niet meer mogelijk
- * Zeer lichte en goedkope constructie
- * Prima referenties van grootindustrie en architecten

DIJKHOF - HENGELO

- FABRIEK VOOR METAALBEWERKING -

Opgericht 1921
Beukweg 4, Tel.
13480 / 13581

SINDS 1845:

Van Wezel

Transport — Montage

Kraanverhuur

Tel. Hengelo 19541

Tel. Amersfoort 11333

„Wiej veurt van allens”

oogpunt van natuurschoon een gelukkige zaak is. Ook de Puntbeek, voor wat het mooiste en waardevolste deel betreft, is ongeschonden gebleven.

Met de grond, die bij het graven van 't omleidingskanaal is vrijgekomen, zijn de lage drassige gedeelten van de Dorpse Hooimaten opgehoogd. Vervolgens zijn deze hooimaten met behulp van twee bulldozers tot op een diepte van 1-1.20 meter omgeploegd, zodat er goede grond is ontstaan. In 1963 kwam dit omvangrijke karwei gereed en nu zijn de bezitters van deze eertijds vrij waardeloze gronden te benijden. In hetzelfde jaar werden alle bewoners in dit gebied aangesloten op 't drinkwater-net van de Waterleidingsmaatschappij Overijssel.

VERLEDEN EN HEDEN IN DENEKAMP GAAN HAND IN HAND

Over menig onderwerp betreffende de geschiedenis en ontwikkeling van Denekamp zou breedvoerig kunnen worden uitgewijd. Binnen het raam van deze kroniek moeten we ons echter vele beperkingen opleggen. We willen derhalve besluiten met een beknopte samenvatting van allerlei vermeldenswaardige feiten.

In 1911 werd aan de Brinkstraat te Denekamp een klein museum gebouwd, dat in 1922 verhuisde naar de Oldenzaalsestraat, waar het onder de naam 'NATURA DOCET' regionale en nationale bekendheid geniet. De dagelijkse leiding berust bij mejuffrouw H. Bernink, dochter van de stichter en oud-direkteur wijlen meester H. J. Bernink (overl. 1954).

Van 12 t/m 14 juli 1913 herdacht Denekamp op grootscheepse wijze de 100-JARIGE ONAFHANKELIJKHEID (bevrijding van het Franse juk). Het feestprogramma (bewaard in de bibliotheek van de Oudheidkamer Twente te Enschede) vermeldt herdenkingsdiensten in de r.k. kerk, protestantse kerk en synagoge, alsmede vele evenementen.

In 1914 werd het oude gedeelte van de ST. NICOLAAS KERK te Denekamp gerestaureerd. De drie torenklokken werden in 1943 door de Duitsers geroofd, maar na de oorlog in Hamburg teruggevonden en op 17 dec. 1945 ongeschonden te Denekamp binnengehaald, waar ze op Kerstavond wederom het feest der Geboorte inluiden. Jaarlijks komen in de Kerstnacht de leden van Denekamps 'beierclub' bijeen om op geregelde tijden aan 'de Salvator' te trekken en de kleinere klokken in te kleppen. Als er goed wordt geklept, kunnen de Denekampers het volgende eeuwenoude beierliedje zingen:

*Nen mengel beer,
Gebraoden hoon,
Dat komp den Graof
Van Bèentem too.*

De PAASGEBRUIKEN in Denekamp trekken telkenjare vele belangstellenden tot ver uit de omtrek. Het 'paosstaakhalen' op het landgoed Sin-graven (vroeger stond de Heer van Beugelscamp hiertoe een boomstaak af) alsmede het 'paosstaaksleppen' en de publieke verkoop van de staak zorgen op de 1ste paasdag voor veel afwisseling.

In de buurtschap MEKKELHORST — tussen Denekamp en het Lutterzand — trekken de eigengeërfde boeren sinds onheugelijke tijden op elk der drie dagen voor Hemelvaart ('de Kruisdagen') in processie door de landerijen om te bidden voor het gewas. Het vertrekpunt wordt gemarkeerd door een landkruis, in 1956 geplaatst aan een stille weg midden op de Ageler Es. Vroeger betrof het de leden van zes gezinnen, maar door de ruilverkaveling van enkele jaren geleden zijn er twee vertrokken. Destijds droeg men op de eerste processiedag een 20 pond zwaar brood mee waarin een draagstok werd gestoken en dat na de gebedsomgang onder de verzamelde armen werd verdeeld. Sedert een aantal jaren wordt de waarde van de vroegere broden in klinkende munt uitbetaald aan de St. Vincentiusvereniging; (dit jaar bedroeg de opbrengst dertien keer f 2.50).

ONDERNEMINGSGEEST

In 1961 stichtte de heer G. M. IJland aan de Molen-dijk te Denekamp de 'MANEGE DINKELLAND', een paradijs voor paardenliefhebbers. In 'de Mors' te Tilligte, op de gemeentegrens van Denekamp, wordt momenteel door de expediteur W. H. Gerlach (wonend te Warmond bij Leiden) een STOETERIJ voor dravers ingericht ter plaatse van de boerderij Peters, die daartoe in maart van dit jaar met 8,5 ha. grond werd aangekocht.

Grenzend aan het natuurreservaat DE BERGVENNEN, een gebied van ruim 41 ha. nabij Lattrop, werd in het voorjaar van 1962 de eerste camping van Denekamp geopend; (zie ook Tw. Post van juli 1962). De 46 jarige exploitant Pieter A. A. Vermey is thans echter voornemens, deze tien ha. grote camping te verkopen. Gegadigde is de stichting 'Het Overijsselsch Landschap', die sinds 1942 het reservaat 'De Bergvennen' beheert en haar gebied gaarne met het campingterrein ziet uitgebreid; (zie verder het bericht op pag. 15 van dit nummer). In een 'Kroniek van Lattrop' hopen we t.z.t. nader op het natuurgebied 'De Bergvennen' terug te komen evenals op de buurtschap Brecklenkamp onder de gemeente Denekamp.

Drie ondernemende tuinders stichtten in 1964 te Noord-Deurningen (gem. Denekamp) elk een TUINBOUWBEDRIJF, variërend van 1,15 tot 1,25

Autobus-
onderneming
Oldenzaal

Lijndiensten
Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn
Moderne touringcars
Uitgebreid reizenprogramma
In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

de zaak met meer
dan 150 toonkamers

GESCHENKBON

G. MORSOLT fl.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbond.

Blij met een geschenkbond

G. Morselt

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zn

Boterstraat 13-15, tel. 2077
Eekboerstr. 71, tel. 2708; b.g.g. 2349
OLDENZAAL

BAR-DANCING/DISCOTHEEK

De Blauwe Bok

De BAR-DANCING met de hoogstaande sfeer en
de laagstaande prijzen.

Desgewenst halen en brengen wij u met onze
BLAUWE BOK EXPRES elk heel uur van de markt.

De Blauwe Bok

Vuurdoornplein 1a, Hengelo Tel. 05400/20025

Foto's könt nich kieken

(Mer oonze foto's mö'j bekieken)

fotohandel

't Kiekkeske

KIP

regelt Uw
schade

KIP

deukt Uw
auto uit

KIP

spuit Uw
auto

AUTOSPUITBEDR./LITDEUKINR.
Esstraat 6 - Tel. 2251 - Oldenzaal

tricoloreren

drymasteren

verven

Ootm.str. 47-49

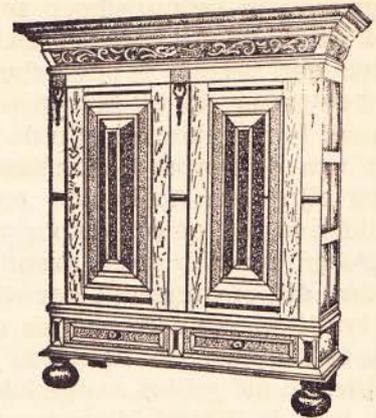
Tel. 2091

Diverse plaatsen

Havezathe
Het Everloo

Bekend om de
pannekoeken
VOLTHE
(bij Oldenzaal)
Tel. 05411 - 244

Door de eeuwen heen een meubel-
stuk, dat sfeer geeft in elk interieur.
Permanente expositie in onze toon-
zalen van vele modellen Gelderse
kussen- en rankenkasten

Smellink - Oldenzaal

Alle boeken over Twente
(ook streektaal-literatuur)

**Boekhandel t. Voorde
Delden**

BOERENLEENBANK
Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

Boerenleenbank De Lutte
MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG
Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

ERRES PHILIPS
TELEVISIE
Ben Lansink Oldenzaal
Grotestr. 20 Tel. 2981

COOP. ZUIVELFABRIEK
**De Eendracht
ROSSUM**

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

**Boerenleenbank
Denekamp**
de bank
voor iedereen

ha. groot. In 1965 voegde zich daar nog een vierde tuinder bij, wiens bedrijf met 4200 m² vloeroppervlakte het grootste is. Laatstgenoemde tuinder is de heer H. Boonk uit Haaksbergen, de enige Twent van dit viertal.

In dezelfde periode stichtte de heer J. Raatgerink te Beuningen een 3000 m² grote tomatenkwekerij bij de ouderlijke boerderij aldaar. Op 6 juli 1968 leed dit bedrijf grote schade door een windhoos, die ook het winkelcentrum 'de Eurowerft' in het hart van Denekamp trof evenals tal van boerderijen en burgerwoningen. Honderden dikke bomen werden toen afgerukt en ontworteld.

Over ondernemingsgeest sprekende, zouden we nog vele bladzijden kunnen vullen. In 1967 werd de silo van de Coöperatieve Aan- en Verkoopvereniging te Denekamp uitgebreid met een ruimte voor 200 ton, een projekt, dat honderdduizenden gulden heeft gekost. In 1968 ontwikkelde de Ramenfabriek Ottenhof NV (verhuisd van Oldenzaal naar het nieuwe industrieterrein te Denekamp in 1964) samen met drie andere Nederlandse stalenramenfabrieken een plan voor kunststoframen, waarvan de produktie ook voor Denekamp meer werkgelegenheid zal meebrengen. Eveneens in 1968 is een belangrijke uitbreiding van de 'Uitspanning Singraven' (een rustiek café-restaurant naast de gelijknamige watermolen) ter hand genomen en voltooid. De nieuwbouw van woningen, winkels, scholen en andere gebouwen in Denekamp sedert de 2e wereldoorlog, vormt een hoofdstuk apart. En dan hebben we nog niet eens gesproken over de persoonlijke prestaties van vele Denekampse ingezetenen, van *Anton Damhuis*, die per fiets 200.000 kilometer rond de aardbol aflegde en in april van dit jaar in alle gezondheid zijn 70ste verjaardag vierde; van *Harry v. Mol*, de huisknecht van 'Singraven' die in 1923 tijdens een jachtsafari in Centraal Afrika de Heer van Singraven — wijlen mr. J. W. F. Laan — van een wisse dood heeft gered; (de huisknecht overleed in 1927 en werd door zijn dankbare meester begraven in een ommuurde tuin op diens landgoed te Denekamp). Ook denken we aan 'Opa Brandsma' (geboren in het Friese Tjerkwerd en een volle neef van de in de oorlog omgekomen bekende prof. dr. Titus Brandsma), die dit jaar op 105-jarige leeftijd overleed en in 1895 aan de Nordhornsestraat 'n eigen melkfabriek stichtte. Toen de huidige coöperatieve melkfabriek werd opgericht, begon Opa Brandsma een kunstmesthandel terwijl hij daarnaast weidevee hield. Met deze dubbele onderneming en enkele ambachten hield hij zich tot op hoge leeftijd bezig. Verder vervulde hij diverse functies op maatschappelijk terrein en was deze bekende burger o.m. ook lid van de gemeenteraad. En — om bij het grote nieuws van de

ze maand te blijven, de geslaagde landing van de mens op de maan, een belangrijke mijlpaal in het onderzoek van de ruimte — moet ook de naam van de heer *H. H. Gosemeijer* worden genoemd, die in de buurtschap Berghum (gem. Denekamp) een grote sterrekijker bouwde — de grootste in het bezit van een Nederlandse amateur-astronoom. Op grond van zijn uitstekende waarnemingen werd hij door prof. De Jager van de Sterrewacht te Utrecht aangezocht als medewerker belast met de registratie van de hemelbanen, die door kunstmanen worden afgelegd. Thans is hij ook vaste medewerker van de NASA en kontaktman van het Smithsonian Observatorium in Cambridge (USA). De zoon uit een elf kinderen tellend landbouwersgezin te Denekamp die een belangrijke rol vervult bij de informatie van raketgeleerden in de hele wereld.

Ongaarne sluiten we hiermee onze 'Kroniek van Denekamp' af, want veel van wat vermeldenswaard is, bleef hier onbesproken. Het verlangen naar volledigheid in de kroniekschrijverij zal wel altijd onvervulbaar blijken te zijn. Ons blijft de grote lijn, die als een draad door de locale geschiedenis van Denekamp loopt. Een lijn van streven naar en werken aan de vooruitgang.

UIT STAD EN STREEK

RIJK WIL RENTE EN AFLOSSING E 8-LENING NIET GARANDEREN

HENGELO — Het Rijk is niet bereid rentebetaling en aflossing te garanderen van de lening van 25-30 miljoen, die de Werkgroep E-8 middels het bestuur van de Belangengemeenschaph Twente/Oost Gelderland met de Algemene Bank Nederland wilde aangaan ten behoeve van een versnelde aanleg van de E-8 tussen Holten en Bornerbroek. Dit heeft een delegatie van de Werkgroep E-8, die de vorige maand (11 juni) in Den Haag op bezoek was, te horen gekregen van drs. J. A. Bakker, minister van Verkeer en Waterstaat.

SUCCES VOOR ACTIE-COMITE VERKEERSVEILIGHEID LOSSER

LOSSER — De in Losser gehouden acties ten behoeve van een snelle verbetering van de verkeersveiligheid op de weg Losser-Oldenzaal, in verband waarmee honderden schoolkinderen in Zwolle een demonstratie hielden, heeft succes gehad. De provincie heeft besloten zeer binnenkort te beginnen met de aanleg van fietspaden langs deze provinciale weg. Aanvankelijk had men dit in de periode 1975-1979 willen doen. In Losser is dit besluit van de provincie met grote voldoening ontvangen.

almelo

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT

de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)

Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 - ALMELO

**Nutsspaarbank
UW bank**

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22

Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

Coöperatie

De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

COöP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

drogisterij - parfumerie

PRÜMERS

Bornsestraat 72 - Tel. 5650

Het huis voor geschenken

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo biejkomp kieken, naar:

TOON a.d. **Tuinstraat**

Tel. 3880

In vroger dage daansen de leu op
de dell' n veertoer. Weer vól later
'n zeuvspronk. Rechtervoortfoxtrot,
wals en cha cha cha in niejmoodse
daansscholen:

Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 - Tel. 4880

FOTO ROOS SINDS
1905

foto-service

Bornsestraat 26, Tel. 2563

EEN ABONNEMENT OP DIT
BLAD KOST f 4.80 PER JAAR

DIVERSE PLAATSEN

BOERENLEENBANK

Wegdam

Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

**Coop. „De Landbouw” W.A.
GOOR**

Het adres voor:

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.

Wiej helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede umgeffing

- Coöp. Boerenleenbank en
- Coöp. Landbouwvereniging

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN

RUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

„de kop'ren smorre”

Twents ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naar Deamter
[Twentse specialiteiten]

BOERENLEENBANK

Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

Met onze **mengvoeders** altijd de
hoogste productie. **Kunstmeststof-
fen**; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in **vaste brandstoffen**.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.

C.A. & V.V. BORNERBROEK

BOERENLEENBANK

Bornerbroek

■ De SPAARBANK ■ verder alle
voor iedereen BANKZAKEN

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoeders
Ruwwoeders
Brandstoffen

'schesp ijs - vers ijs'

VELE SMAKEN IN
COUPES & SORBETS

Ijssalon 'BORNE'

(Ook voor frites, kroketten enz.)
Grotestr. 185 - tel. 05409/1000

ADVERTEREN IS ETALEREN

- VEEVOEDER
- KUNSTMEST EN
- LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN

in de beste kwaliteiten !!!

Door grote
omzet **A.B.T.B.**
lage prijzen bij **ALMELO**

ADVERTEREN IS ETALEREN

**Hotel
Haarhuis
Zenderen**

In 't herte van Twente

MENSELIJKE WEZENS BETREDEN DE MAAN

HENGELO - Op 21 juli, 03.56 uur Nederlandse tijd, zette de mens voet op de maanbodem.

Via de televisie hebben miljoenen aardbewoners in ademloze spanning de verrichtingen gadeslagen van de astronauten Neil Armstrong en Edwin Aldrin.

De mannen plantten de Amerikaanse vlag, onthulden een plaquette, namen grondmonsters en plaatsten instrumenten voor het meten van de zonnwind, maanbevingen en de nauwkeurige afstand aarde-maan.

Mevrouw Aldrin, die rooms katholiek is, vertelde aan verslaggevers, dat Edwin een klein stukje hostie mee naar de maan had genomen.

STEDENBAND TWENTE FELICITEERT AMERIKA

ENSCHEDA - De 'City-Union Twente' (het samenwerkingsorgaan Stedenband Twente) heeft een telegram gestuurd naar de ambassadeur van de Verenigde Staten in Den Haag, waarin het deze gelukwens met de geslaagde vlucht van de Apollo-11.

De letterlijke tekst van het telegram luidt:

„De Stedenband Twente feliciteert u en uw dappere natie met het grote succes van het Apollo-project. De inwoners van de Stedenband hebben met grote interesse en bewondering de verrichtingen van de kundige, dappere Apollo-bemanning gevolgd.” (Ondertekend door de voorzitter van de Stedenband, mr. A. J. Vleer.)

STREEKHISTORICUS L. A. STROINK OVERLEDEN

ENSCHEDA — Op 24 juli overleed in de leeftijd van 83 jaar de streekhistoricus L. A. Stroink, samensteller van het standaardwerk 'Stad en Land van Twente' en medeoprichter/oud-direkteur van de NV Textielfabriek Holland te Enschede. In 1937 schonk de overledene een grafheuvelveld (gelegen in Mander, gem. Tubbergen) aan de Oudheidkamer Twente, van welke vereniging hij in 1938 tot voorzitter werd gekozen, als opvolger van de heer J. J. van Deinse. Gedurende zijn twintigjarig voorzitterschap werd het oudheidkundig bodemonderzoek in Twente krachtig gestimuleerd.

CAMPING 'DE BERGVENNEN' TE KOOP

LATTROP — De tien hectare grote camping 'De Bergvennen' is te koop. Het terrein sluit aan bij het natuurreservaat van die naam, reden waarom de Stichting Overijssels Landschap bij het ministerie van CRM een subsidie-aanvraag heeft ingediend voor financiering van de aankoop.

ONTSLUITING 'SMULDERS KLEIGATEN'

ENSCHEDA — Het circa vier hectare grote terrein, dat bekend staat als 'Smulders Kleigaten' en waar een tot ruïne vervallen steenfabriek nog herinnert aan de vroegere bestemming, zal ten dienste van de recreatie voor het publiek worden opengesteld.

Momenteel wordt het terrein van de overbodige houtopstand ontdaan, terwijl diverse voorzieningen op handen zijn, zoals aanleg van wandelpaden en plaatsing van zitbanken.

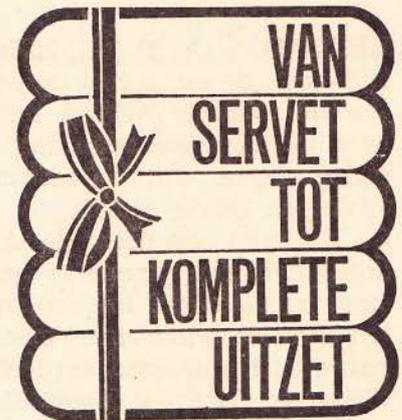
streekhistoricus L. A. Stroink

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HEEK N.V. ENSCHEDE.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
JORDAAN - TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

WIJ ZOEKEN EENZAME MANNEN !!

Meer dan 5000 serieuze eenzame Duitse vrouwen hebben hun lot in onze handen gelegd.

Zij zoeken een goede man om verder samen het leven te delen in voorspoed en tegenspoed.

Zij vragen een goede man en stellen geen hoge materiële eisen. Aangezien wij geen avonturiersters kunnen gebruiken zijn deze dames verplicht voor de eerste persoonlijke kennismaking naar U toe te komen.

VRAAGT U EENS ONZE UITGEBREIDE KLEUREN REPORTAGE.

U ontvangt deze zonder kosten en verdere verplichtingen.

Het Duits-Nederlandse Bemiddelingsbureau

P. v. NIEUWENHOVEN

POSTFACH 1466, 424 EMMERICH W.DLD.

ERICA-SERVICE

Doe het zelf en maak van uw tuin een LUSTHOF. Kosteloos maakt ERICA voor U een grondplan. Vraagt inlichtingen.

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

ADVERTEREN IS ETALEREN

VéGé

voor ^U/_W levensmiddelen

guller met zegels.. guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 0/0 kort. in geldzegels